των, δημιουργώντας μιὰ μουσικὴ διάθεση (stimmung) ὅπως πολὺ λίγοι μουσικοὶ τὸ κατορθώνουν.

Καὶ—πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε, καὶ εἶναι γιὰ ἔπαινό του—τὸ κατορθώνει ἀποκλειστικὰ μὲ τὴ μουσική του, τόσο εἶναι ὑποβλητικὴ καὶ ἐσωτερική. Γιατί ὁ λόγος ὄχι μονάχα δὲν τὸν βοηθεῖ, μὰ τοῦ εἶναι ἕνα ἐμπόδιο, ποὺ εὐτυχῶς τὸ παραμερίζει ἡγεμονικά, ὅπως ἁρμόζει σ' ἕνα μουσικὸ τῆς ἰδιοσυγκρασίας του, καὶ τὸν μεταχειρίζεται μονάχα ὡς πρόφαση γιὰ τὸ μελωδικὸ ξετύλιγμα τῆς φωνῆς ποὺ τοῦ χρειάζεται ὡς μουσικὸ στοιχεῖο.

Ἦταν ἐξαιρετικὰ τυχερὸς ὁ κ. Ριάδης νὰ ἔχῃ γιὰ ἑρμηνεύτρια τῶν τραγουδιῶν του τὴν κ. Φωκᾶ, ποὺ σπανίως ἐτραγούδησε μὲ περισσότερη ὄρεξη, μὲ περισσότερον ἐνθουσιασμό, μὲ περισσότερη διαίσθηση. Τὸ κονσέρτο αὐτὸ μᾶς ἐφανέρωσε ἕνα ἐθνικό μας μουσικὸ θησαυρὸ ποὺ μᾶς ἦταν ἄγνωστος ὥς τώρα.

Δὲν θέλω νὰ εὐχηθῶ τοῦ Ριάδη μεγάλα ἔργα. Γιὰ τὴν τέχνη μεγάλο καὶ μικρὸ δὲν ἔχει καμιὰ σημασία. Τὰ τραγούδια τοῦ Σοῦμπερτ κι ὄχι οἱ συμφωνίες του εἶναι οἱ τίτλοι του στὴν ἀθανασία. Τὸ μόνο ποὺ εὔχομαι μόλις μου τὴν καρδιὰ στὸν ἁγνὸ μουσικὸ ποὺ μᾶς ἐδρόσισε καὶ μᾶς ἐσυγκλόνισε μὲ τὰ τραγούδια του, εἶναι νὰ ἔχῃ μερόνυχτα «ἀνοιχτὸ κι ἄγρυπνο» τὸ αὐτί του γιὰ νἀρπάξῃ, στὴν εὐλογημένη στιγμὴ τῆς δημιουργίας, τὸ τραγούδι ὡς ἀναβρύσει ἀπὸ τὴν ψυχή του, γιὰ νὰ μᾶς τὸ χαρίσῃ, θεῖο δῶρον, γιὰ χαρὰ ἢ παρηγορία μας.

ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ

"ΟΤΑΝ ΜΙΑ ΑΓΑΠΗ ΧΑΝΕΤΑΙ,,

Ὅταν μιὰ ἀγάπη χάνεται. σὰν κάποιος νὰ πεθαίνει.
Σεμνὰ κι' ἀθόρυβα ἂς διαβῇ τὸ λείψανο ποὺ βγαίνει
κι' εὐγενικὸς ὁ πόνος μας κ' ἡ θλίψη μας νὰ μένει.

Εἶναι καρδιές. ποὺ δὲν κρατοῦν σὲ τέτια ἀνεμοζάλη'
καὶ σέρνεται ἄπρεπα καὶ κλσίει. ἡ μιὰ προστὰ στὴν ἄλλη
Τί τ' ὄφελος ; τάχα οἱ νεκροὶ ξαναγυρίζουν πάλι ;

Μὲς στ' ἀνθογυάλια γύρο μας λουλούδια πιὰ δὲν πᾶνε :
Μιὰ μοσχομύριστη ἀγκαλιά. πρὶν τὰ πετάξῃς. κάνε'
καὶ τ' ὄνειρό μας ποὺ ἔσβυσε, σῦρε μ' αὐτὰ καὶ ράνε.

Ἄφισε τ' ἀχειλάκια σου στερνὴ φορὰ σὲ μένα.
Νοιώθεις. καλή μου, τὰ φιλιὰ πόσο εἶναι παγωμένα;
Σὰν «τελευταῖος ἀσπασμὸς» ταιριάζουν τὸ καθένα.

Ἀπὸ τίς φλόγες ποὺ ἔλαμπαν κι' ἀστράφτανε σὰν ἥλιοι,
στοὺς μυστικούς μας, οὐρανοὺς ποὺ εἶχαν κρυφὰ ἀνατεῖλε'
δὲ μένει. οὔτε ἕση χρειάζεται γιὰ νεκρικὸ καντῆλι

Δόσε μου τὸ χεράκι σου πάνω σου ν' ἀκουμπήσω
κ' ἕνα κερὶ μαζὶ μὲ σὲ στὸν τάφο ἐκεῖ νὰ στήσω
γιὰ τὸ νεκρὸ ποὺ χάσαμε. καὶ δὲ γυρίζει πίσω.

Σύρα Ν. Π. ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

Ἡ μάννα μας—ἡ παπαδιὰ τοῦ Παπαχριστόδουλου—ἀκρίτισσα σωστή· μόνο παλικάρια, μόν' ἀγόρια γεννοβόλησε. «Τὰ παληκάρια μ'», ἔλεγε καὶ καυχιοῦταν γιὰ τὴν εὐτυχία της, ὅταν μᾶς ἔβλεπεν ἀραδιασταὶ ἢ στὴν ἐκκλησιὰ νὰ ψέλνουμε γύρω στὸν ἐπιτάφιο, ἢ στὰ βαφτίσια νὰ τρυπᾶμε μὲ τὶς φωνές μας τὸν τροῦλο τῆς ἐκκλησιᾶς τῶν ἁγιασαρανταμάρτυρων ὅπου ὁ πατέρας μας ἱεράτευε, ἢ στὸ σπίτι νὰ τραγουδᾶμε τὰ ὡραῖα «σαρκιά», τὰ ἐρωτικὰ αὐτὰ Τούρκικα τραγούδια, πάκόμα τόσο ζωντανὰ τὰ θυμᾶμαι καὶ τόσο δὲν μπορῶ νὰ τὰ ξεχάσω, νὰ τὰ χωριστῶ.

Τὸ σπίτι μας εἶταν ἐκκλησιά, εἶτανε σκολειὸ μουσικῆς. Ὁ δρόμος βοῦιζε κάθε βράδι, ὅταν μαζωμένοι γύρω στὸν πρεσβύτερο ἀδερφό μας μαθαίναμε τὰ ψαλσίματα καὶ τὰ λαμπρὰ τροπάρια τῆς ἐκκλησιᾶς: τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα», τὸ «Ἄγγελος ἐβόα», τὸ «Ἄξιόν ἐστιν» κι ἄλλα πολλά. Μακάριζεν ἡ γειτονιὰ τὴ μάννα μας ποὺ εἶταν τέτοια μάννα καὶ τὴ ζήλευαν καὶ τσουχτερὰ τὴ δαγκάναν ἀπὸ τὸ φτόνο τους, ὅταν, θέλοντας νὰ τὴν πειράξουν πὼς δὲν εἶχε κ' ἕνα κορίτσι, τῆς λέγαν:—Ἄτυχη παπαδιά! Μὰ κι αὐτὴ ἤξερε νὰ «κουκουρίζ'» μὲ λόγια καυτερὰ γιὰ νὰ μὴ «χολομανοῦν» τάχατες γιατί. Μήγαρις δὲν εἶχε κι αὐτὴ τὴ φιλοσοφία της γιὰ «τὸ ἀτύχημα» αὐτό;

— Τί τἄθελα τὰ κορίτσια, Λαμπρινιώ, ἔλεγε στὴν γειτόνισσά μας ποῦχε τέσσερες θυγατέρες, στὰ χρόνια ποὺ φτάσαμ' τἀγόρια ἕν' καλίτερα!

Τάχα δὲν εἶχε δίκιο; «Παληκάρια» λεγόμαστε καὶ κορίτσια εἴμαστε! Νὰ τραβήξουμε νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι. νὰ σφουγγαρίσουμε, νὰ καθαρίσουμε τὴν αὐλή, νὰ ποτίσουμε τὰ λουλούδια, νὰ βοθήσουμε στοῦνα—στἄλλο: Νὰ στρώσουμε μόνοι μας, νὰ κοιμηθοῦμε μόνοι, νὰ λουστοῦμε. νὰ χτενιστοῦμε, ἀκόμα καὶ τὰ κομπιά μας νὰ ράψουμε! Τί τἄθελε ἀληθινὰ τὰ κορίτσια ἡ μάννα μας; Γιὰ φαγούρα ἢ γιὰ ζάλες ; «παληκάρια λεγόμαστε, μὰ κορίτσια εἴμαστε». Εὐλογημένο σπίτι! Ἐφτὰ παληκάρια γύρο στὸ «σοφρά»,—τὸ στενόμακρο τραπέζι ποῦχε καμωμένο ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου πίτηδες νὰ τρῶμε! Δυὸ πιάτα φαγητὸ στὸς δυὸ γωνίες τοῦ τραπεζιοῦ καὶ ἄπειρες φέττες ψωμιοῦ ἄσπρου κι ἀφράτου, αὐτὸ εἶτανε τὸ στρώσιμό του.

Ἐκεῖ νὰ δῇς μασητὸ καὶ γληγοράδα· ὅποιος προφτάσει· ἁπλὸς τρόπος βλέπεις. Δὲν εἴχαμε σάνε τώρα τὰ χίλια δυὸ πιάτα, τὰ περούνια καὶ τὰ κουτάλια, τὰ ποτήρια καὶ τὰ μαχαίρια. Κοιτάζαμε τὴν κοιλιὰ κι ὄχι τὸ τραπέζι. Μὲ τὸ ἴδιο ποτήρι πίναμε ὅλοι, στὴν ἴδια κούπα «χουλιαρίζαμε». Θυμᾶμαι τὰ βράδια μετὰ τὸ δεῖπνο τὸν πατέρα μου ποὺ ἑτοιμαζόπανε νὰ κοιμηθῇ. Εἶχε τὴ συνήθεια νὰ διαβάζῃ τὸν «ἀπόδειπνο». Ἀπὸ πρόνοια νὰ μὴν μαλώνουμε, σὰν παιδιὰ ποὔμαστε πηγαίνοντας νὰ κοιμηθοῦμε, ἢ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλοῦμε μὲ τὰ γέλια τἀτελείωτα ποὺ μᾶς πιάνανε, τἀμέριμνα παιδιά, διάλεγε πάντα αὐτὴ τὴν ὥρα, δυό, τοὺς πιὸ ζωεροὺς—ἐγὼ εἴμανε ταχτικὸς ἀναγνώστης του—καὶ τοποθετῶντας τὸν ἕνα στὰ δεξιὰ καὶ ζερβὰ τὸν ἄλλονε, στὸ χωριστὸ τὸ δωμάτιο μὲ τὠραῖο τζάκι καὶ δίπλα χάμω στὸ πάτωμα τὸ μα-